

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף נו

בעי רבין נכנסה לחופה ולא נבעלה: לדעת רבי אלעזר בן עזריה (שגרשה או אלמנה מהאירוסין מקבלת רק את עיקר הכתובה ולא את התוספת כי היא נכתבה על דעת הנישואין) - מה הדין כלה שנכנסה לחופה ועדיין לא נבעלה עד שנתגרשה או נתאלמנה, האם היא מקבלת את התוספת כתובה?

שלא כתב לה אלא על חובת לילה הראשון: מה הכוונה 'לילה הראשון' האם החופה שנערכת בליל החתונה או הביאה שנעשית לאחר מכן?

ולטעמך ביאה: לדברך שהקשית על פירוש חופה כ'לילה הראשון' כי חופה יכולה להיערך גם ביום, והרי ביאה גם כן יכולה להיעשות ביום (בבית אפל) ומדוע יש להעדיף את ביאה ולא חופה?

אורח ארעא = דרך ארץ.

כיון דסתם חופה לביאה קימא: החופה נעשית לצורך הביאה, ולכן התנא הגדיר את החופה הנעשית לצורך הביאה כ'לילה הראשון' בכדי להשמיע לנו שדרך ארץ לעשות ביאה בלילה ולא ביום.

נכנסה לחופה ופירסה נידה: הספק כאן הוא על הצד (בספק הקודם) שכתובת התוספת כתובה היא לחובת החופה - האם חופת נידה שאינה ראויה לביאה אינה נחשבת ל'חובת חופה'?

*

מי שפרע מקצת חובו: לווה שפרע חלק מחוב הלוואה, יש שתי אפשרויות שבהם נחלקו רבי יהודה ורבי יוסי:

א. הלווה יכתוב למלווה שטר הלוואה חדש על הסכום שנותר. **החיסרון:** המלווה יפסיד את האפשרות לגבות את החוב מהקרקעות של הלווה שנמכרו לפני זמן כתיבת השטר

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

החדש (בעוד שהזמן של השטר הראשון היה קודם לכן) שהרי גובים מנכסים משועבדים רק במלווה בשטר מהזמן הכתוב השטר. **המעלה:** אין צריך הלווה לשמור שובר כמו בפיתרון הבא.

ב. המלווה יכתוב שובר ללווה שהוא קיבל חלק מסכום ההלוואה. **החיסרון:** הלווה צריך לשמור את השובר שלא יתקלקל כי אז הוא יצטרך לשלם את מלא הסכום הכתוב בשטר שנותר בידי המלווה. **המעלה:** אין המלווה מפסיד את גביית הנכסים המשועבדים מהזמן הראשון כמו בפיתרון הקודם.

הקושיא: איך יתכן שלדעת רבי יהודה במשנה האישה כותבת שובר לבעלה, והרי הוא יצטרך לשמור עליו כל חייו – ודעת רבי יהודה שאין כותבין שובר?

רבי ירמיה - כששוברתה מתוכה: מדובר שהאישה כותבת בתוך הכתובה נוסח של 'שובר' דהיינו שהיא קיבלה חלק מסכום הכתובה, וממילא אין הבעל צריך לשמור שובר, אלא כאשר היא תבוא לגבות את הכסף על פי כתובתה כבר כתוב בתוכה שהיא קיבלה חלק מהסכום.

אביי - אין שוברתה מתוכה: אמנם רק בהלוואה סובר רבי יהודה שהלווה לא צריך להפסיד מכך ששילם חלק מהחוב ולשמור כל חייו את השובר. אבל כאן שהאישה לא קיבלה כלום אלא היא רק מסכימה למחול לו על חלק מסכום המגיע לה, על הבעל מוטל לשמור את השובר בכדי לממש את המחילה ואם לא עשה זאת הוא הפסיד לעצמו.

טעמא דכתבה ליה, אבל על פה לא: מדברי המשנה מדויק שדווקא אם היא כותבת לו שובר אפשר לעשות כן, אבל אם היא תאמר לו בעל פה שלא יתן לה את כל הסכום המגיע לה בכתובה לא יועיל הדבר, כי זהו 'מתנה על מה שכתוב בתורה' (הגמרא סוברת עכשיו שדין כתובה מדאורייתא) והתנאי בטל.

אך קשה על כך שהרי רבי יהודה עצמו סובר ש'בדבר שבממון' מועיל תנאי גם על מה שכתוב בתורה? רבי יהודה אמר זאת על אדם שקידש אישה על מנת שלא יתן לה מזונות בגדים ועונה, שלגבי המזונות והבגדים תנאו קיים.

קסבר רבי יהודה כתובה דרבנן: דין כתובה הוא רק מדרבנן, ורבנן חיזקו את דבריהם יותר משל תורה ולא איפשרו לעשות תנאי המבטל את דבריהם. ולכן רק באופן שהאישה כותבת שובר מחילה לבעלה הדבר אפשרי, אבל לא בצורה של תנאי.

🔗 **נכסי מלוג:** הקרן (הקרקע) שייך לאישה והבעל אוכל את הפירות.

הרי פירות דרבנן: והרי ישנה תקנה דרבנן שהבעל אוכל את פירות 'נכסי מלוג' של אשתו, ובכל אופן לא עשו בזה רבנן חיזוק לדבריהם שלא יחול בהם תנאי. שהרי לדעת רבי יהודה אם הוא כותב לאשתו 'דין ודברים אין לי וכו' הוא לא אוכל יותר פירות. והגמרא שם מבארת ש'כותב' הכוונה לאומר?

אמר אביי: רבנן עשו חיזוק לדבריהם רק בדבר המצוי כמו כתובה שנכתבת בכל נישואין, אבל לא בכל נישואין ישנן נכסי מלוג המניבים פירות.

החמרין שנכנסו לעיר: שני סוחרים עמי הארץ הנושאים פירות למכירה על גבי החמורים שדין פירותיהם 'דמאי'. ואמר אחד: הסחורה שלי חדשה ושל חברי ישנה – בכך הוא שיבח את חברו על פניו כי סחורה חדשה עדיין אינה יבשה מספיק. ועוד הוא אמר: הסחורה שלי אינה מעושרת ושל חברי כן מעושרת לדעת רבנן אינו נאמן, אפילו שהוא שיבח את של חברו על פני סחורתו מחוץ לענין המעשרות, כי אנו חוששים שהם סיכמו ביניהם שאחד ישבח את חברו בעיר הזו ואילו חברו ישבח את שלו בעיר אחרת. אבל לדעת רבי יהודה נאמנים.

הגמרא מקשה מדוע לדעת רבי יהודה לא עשו רבנן חיזוק לא להאמין לחמרים ב'דמאי' שהיא תקנה דרבנן שלא לסמוך על עמי הארץ במעשרות?

אמר אביי: 'דמאי' היא תקנה דרבנן על הספק (מחשש שמא לא עישרו עמי הארץ) ובזה לא עשו רבנן חיזוק, אלא רק בתקנה שהיא על דבר ודאי.

רבא אמר: בדמאי הקילו רבנן כי רוב עמי הארץ מעשרים, ואין הדבר נחשב אפילו לספק אלא לחומרא שתקנו רבנן.

*

למדנו במשנתנו - רבי מאיר אומר, כל הפוחת לבתולה ממאתיים ולאמנה ממנה הרי זו בעילת זנות:

'כל הפוחת' ואפילו בתנאה: מכך שהמשנה לא אמרה 'כל בתולה שאין לה מאתיים ולאמנה שאין לה מנה הרי זו בעילת זנות' אלא אמרה 'כל הפוחת...' משמע שאפילו אם בסופו של דבר התנאי לפחות מכתובתה בטל, והבתולה כן גבתה מאתיים והאלמנה מנה, בכל זאת זו בעילת זנות, לפי שבשעת ביאה היא לא סמכה את דעתה על הכתובה.

אלמא קסבר: מוכח שרבי מאיר סובר שהתנאי שהתנה עמה בעל-פה לפחות מכתובתה בטל, ויש לה את כל הכתובה הראויה לה, וכיון שאמר לבתולה 'אין לך אלא מנה' לא סמכה דעתה על הכתובה ולכן בעילתו בעילת זנות.

קושיא: והרי שמענו בברייתא לעיל שרבי מאיר סובר שכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל, משמע שאם התנה על תקנת חכמים תנאו קיים, וא"כ מדוע אם התנה לפחות מכתובתה תנאו בטל, והרי כתובה היא תקנת חכמים?

רבי יוסי אומר, רשאי: יכול לפחות לבתולה ממאתיים ולא למנה ממנה, ואפילו אם התנה בעל-פה תנאו קיים.

רבי יהודה אומר, רצה וכו': רבי יהודה סובר כרבי יוסי שרשאי, אלא שאם התנה בעל-פה תנאו בטל, ואם האשה מסכימה למחול ומוכנה שיפחות לה עליה לכתוב שובר, כלומר שהוא יכתוב לבתולה בכתובתה מאתיים והיא תכתוב לו שובר שקיבלה ממנו מאה למרות שלא קיבלה, ונמצא שחייב לה רק מאה.

קושיא: וכי רבי סובר ש'רשאי'? והרי למדנו בברייתא - אין הבעל יכול לייחד מטלטלין עבור כתובת אשתו מפני תיקון העולם, כלומר שיש לחשוש שמא המטלטלין יאבדו או שיפחתו משווים. ואמר רבי יוסי לתנא קמא וכי איזה תיקון העולם יש בדבריו? והרי המטלטלין שווים לא קצוב לפי שלפעמים הם פוחתים משווים הראשון. ע"כ הברייתא.

כעת הגמרא מבארת את דברי רבי יוסי:

מה רבי יוסי בא לומר לתנא קמא? והרי גם תנא קמא אמר שלא עושים כתובה מטלטלין מפני שהם פוחתים משווים. אלא בהכרח שכך כוונת תנא קמא - במה דברים אמורים (= שלא עושים כתובה מטלטלין)? כשהבעל לא קיבל עליו אחריות אם יאבדו, אבל אם קיבל עליו אחריות עושים. נמצא שתנא קמא לא חושש שהם יפחתו משווים אלא רק חושש שמא יאבדו. ואמר לו רבי יוסי - אף אם הבעל קיבל עליו אחריות אין כאן תיקון העולם, לפי שאפילו אם המטלטלין לא אבדו והם קיימים יש לחשוש שמא יפחתו משווים.

כעת הגמרא מבארת את הקושיא:

אם שם בברייתא רבי יוסי סובר שלא עושים כתובה מטלטלין לפי שהוא חושש שמא המטלטלין יפחתו משווים, א"כ כאן שהוא בוודאי פוחת לה מכתובתה כל שכן שאינו יכול, וא"כ קשה איך רבי יוסי סובר ש'רשאי' לפחות לה?

תירוץ: שם בברייתא היא לא ידעה שדמי המטלטלין יוזלו ולא מחלה על כך, אבל כאן הרי היא יודעת שהוא פוחת לה מכתובתה ומוחלת.